

1998-1999 ÖĞRETİM YILI GÜZ YARIYILI BUCA EĞİTİM FAKÜLTESİ UYGULAMA OKULLARI İŞBİRLİĞİ PROGRAMININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ayfer KOCABAŞ^{*}, Gönül DURUKAFA^{**}, Işık GÜRŞİMŞEK^{***}, Doğan GÜNAY^{****}
D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi

^{*} Doç.Dr.Sınıf Öğretmenliği A.B.D.; ^{**} Yrd.Doç.Dr., Almanca Öğretmenliği A.B.D.
^{***} Dr.Öğr.Gör.Sınıf Öğretmenliği A.B.D. ; ^{****} Yrd.Doç.Dr.Fransızca Öğretmenliği A.B.D.

ÖZET

Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Programı kapsamında yürütülen çalışmalar arasında Fakülte-Okul İşbirliği büyük önem taşımaktadır. Fakülte-Okul İşbirliği çok sayıda bileşeni olan bir sistemdir. Süreci oluşturan tüm etmenlerin işlerliğinin denetlenmesi, aksaklıkların zamanında farkedilerek düzeltici önlemlerin alınması sistemin verimli işleyişini sağlama açısından önemlidir. Bu ise sürekli ve sistematik bir değerlendirme çalışmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışma, DEÜ Buca Eğitim fakültesi- İl Millî Eğitim Müdürlüğü Fakülte-Okul İşbirliği Projesi 1998-1999 Öğretim Yılı Güz yarıyılında Okul Deneyimi I ve Alan/İlköğretim Öğretmenliği Uygulaması I derslerinde görev ve sorumluluk paylaşan tarafların karşılaştıkları problemleri ortaya koyarak durum değerlendirmesi yapmak, sorunlara çözüm üretmek, programı daha etkin hale getirmek için öneriler geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini toplam 319 katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılara ilgili derslere ilişkin çeşitli görüşlerini belirtebilmeleri amacıyla çoktan seçmeli, likert tipi, kapalı ve açık uçlu soru tiplerinde 30 maddelik ölçek uygulanmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 5.0 paket programı yoluyla çözümlenmiş, madde frekans dağılımları elde edilmiş, tepki farklılaşmalarının anlamlılığı ki-kare yoluyla analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar maddeler düzeyinde tartışılarak sürecin işleyişi ile ilgili olumlu ve aksayan yönler yorumlanmıştır. Bulgular tarafların işleyişte bazı özel alanlarda problem yaşamalarına karşın genel olarak doyum ve katılım düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Fakülte-Okul İşbirliğinin sürekliliği açısından veriler tartışılmış, önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Fakülte-Okul İşbirliği, MEGP_Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, okullarda uygulama çalışması

ABSTRACT

Faculty-School Partnership is an important part of Preservice Teacher Education Program. Faculty-School Partnership is a system with many elements. It's important to follow that all elements are functioning effectively in relation with each other and to do corrective renewal whenever necessary. This requires systematic and continuous evaluation. This research aims to evaluate the problems faced by the partners of the faculty-school partnership program, in relation with courses School Practice I and Subject/Elementary School Work I during 1998-1999 School Year Fall Semester. Research also aims to develop suggestions for improving the collaboration between the partners. The sample consists of total 319 participants. The gather the opinions about the related courses, participants were asked to reply a 30 item scale consisting of likert type, open ended and closed ended questions. Results were analyzed by SPSS 5.0 statistic program; item frequency distributions were gathered, differentiations on the responses were analyzed by chi-square technique. The data was evaluated and discussed at item level to clarify the positive and negative aspects of the process. Results show that eventhough there are problems on some special areas, generally the partners satisfaction and contribution are at a high level. Some suggestions are made for the effectiveness of Faculty-School Partnership.

Key Words: Faculty-School Partnership, NEDP- Preservice teacher Education Program, school practice.

GİRİŞ

Toplumların değişen koşullarda varlıklarını sürdürebilmeleri öncelikle eğitim sistemlerinin yeni durumlara entegre olabilme gücü ile doğru orantılıdır. Bu açıdan, 21. Yüzyılı girerken, bilgi çağının gerektirdiği çağdaş nitelikte bir eğitim anlayışının yaşama geçirilmesi ve bu doğrultuda eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde zorunlu bir koşuldur. YÖK/Dünya Bankası

Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında gerçekleştirilen Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Programı gücünü bu anlayıştan almaktadır.

Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Programı kapsamında yürütülen çeşitli çalışmalar arasında Fakülte-Okul İşbirliği önemli bir nitelik taşımaktadır. Öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerini geliştirmeleri, mesleğinin gerektirdiği teorik bilgi alt yapısını eğitim ortamlarına uygulayabilme becerisini kazandırmaları ve öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu tavır oluşturmaları eğitim fakülteleri ile uygulama okullarının işbirliği içinde gerçekleştirilen bir uygulama sürecini zorunlu kılmaktadır.

Uygulama süreci, her bir öğretmen adayının kuram ve uygulama arasındaki ilişkiyi anlamasında işlevsel bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin mesleğe giriş davranışları öğretmen yetiştiren kurumlarda kuramsal ve uygulamalı dersler yoluyla kazanılmakta, meslek içinde deneyimlerle olgunlaşmaktadır. Meslek öncesi yürütülen uygulama çalışmaları bu deneyimlerin başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Ünal, 1991, s. 648). Bu aşamanın hedeflenen verimliliği sağlayabilmesi, öğretmen yetiştirme sorumluluğunu taşıyan eğitim fakülteleri ile uygulama okullarının öğretmen adayının mesleğe hazırlanması sorumluluğunu birlikte üstlenmelerini gerektirmektedir.

Öğretmenlik uygulaması çalışmaları, yapılan planlama çerçevesinde, birbirini izleyen aşamalar halinde yürütülen etkinlikleri içermektedir. Bu süreçte, öğretmen adaylarını giderek artan bir sorumluluk yüklenerek mesleki yeterlikler kazanması ve kazanılan davranışların niteliğinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır (Alkan, 1987, s. 14). Uygulama çalışmaları, iyi biçimde planlandığı, yürütüldüğü, denetlendiği ve değerlendirildiği sürece öğretmen adaylarının gelişmesi açısından büyük yararlar sağlamaktadır.

Fakülte-Okul İşbirliği çok sayıda bileşeni olan bir sistemdir. Sistemin işleyişi ancak, süreçte görev alan tüm tarafların işleyişi bilmeleri, görev ve sorumluluklarının bilincinde olmaları, karşılıklı beklentilerin farkında olarak uygun davranışlar sergilemeleri ve karşılaşılan problemlerin çözümüne ortak bir anlayışla katkıda bulunmaları yoluyla gerçekleşebilir. Tüm bu etmenlerin işlerliğinin denetlenmesi, aksaklıkların zamanında farkedilerek düzeltici önlemlerin alınması sistemin verimli işleyişini sağlama açısından önemlidir. Bu ise sistematik ve sürekli bir değerlendirme çalışmasını gerekli kılmaktadır.

Değerlendirme süreci, program hedeflerinin gerçekleşme düzeyi ve yürütülen çalışmaların başarısı konusunda karar verme amacıyla yapılan bir takım ölçme ve yorumlamaları içermektedir. Öğretmenlik uygulamasının değerlendirme süreci iki aşamalıdır. Öncelikle uygulama sürecinde öğretmen adayının başarısının saptanmasını sağlar, ancak değerlendirmenin ikinci bir boyutu öğretmenlik uygulaması programının başarısının da değerlendirilmesidir (Alkan, 1997, s. 107). Bu boyutun eksikliği durumunda sistemin işleyişinde belirli bir kaliteye ulaşma ve sürekliliğini sağlamadan söz etmek mümkün değildir.

İşlemekte olan her sistem dinamik bir yapı olarak içinde çeşitli problemleri de taşımaktadır. Sistemin gücü bu problemleri öngörebilme ve düzeltici önlemler alabilme yetisinden kaynaklanır. Özellikle yeni yapılanmakta olan sistemler, uygun planlamaların eksikliği, karşılaşılabilecek problemleri yordayabilme yetersizliği ve sürekli olarak değişen görev ve sorumlulukları benimseme güçlükleri vb. etmenlerden kaynaklanabilecek problemlere de sahiptir. Değerlendirme süreci, tüm sistemlerin ancak özellikle yeni yapıların sürekliliği ve verimliliği için bir güvence oluşturmaktadır. Bu nedenle, Fakülte-Okul İşbirliği sürecinin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar, sistemin işleyişine katkıda bulunma ve sürekliliğini sağlama açısından büyük önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi-İl Millîği Eğitim Müdürlüğü, Fakülte-Okul İşbirliği Projesi, 1998-1999 Öğretim Yılı Güz Yarıyılında Okul Deneyimi I ve Alan/İlköğretim Öğretmenliği Uygulama Derslerinde görev ve sorumlulukları paylaşan tarafların karşılaştığı problemleri ortaya koyarak durum değerlendirmesi yapmak, sorunlara çözüm üretmek, programı daha etkin hale getirmek için öneriler geliştirmek, bu araştırmanın amacını oluşturmuştur. İzleyen dönemlerde Fakülte-Okul İşbirliği sürecinin işleyişini değerlendirmede yararlanılacak ölçeğin alt yapısını oluşturmak araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- Bu araştırma Okul Deneyimi I- II ve Alan/İlköğretim Öğretmenlik Uygulaması derslerinin tümünü kapsayan genel bir değerlendirme araştırması olmakla birlikte daha çok Okul Deneyimi I ve Alan/ İlköğretim Öğretmenlik Uygulaması derslerini ilişkin görüşleri içermektedir.
- Araştırmada öğretmen adaylarının görüşlerine yer verilmemiştir. Öğretmen adayları söz konusu toplantıda daha çok gözlemci katılımcı olarak yer almışlardır.
- Araştırmada elde edilen veriler Fakülte-Okul İşbirliği Projesi 1998-1999 Güz yarıyılı değerlendirme toplantısına katılan tarafların görüşleriyle sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Fakülte-Okul İşbirliği programının işleyişinde karşılaşılan problemleri ortaya koymak, programı değerlendirmek ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma durum saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır.

Örnekleme

Araştırmanın örneklemini 1998-1999 Öğretim Yılı Güz Yarıyılında, Dokuz Eylül Üniversitesi, -İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Fakülte - Okul İşbirliği Projesinde görev ve sorumluluk alan 319 İlçe Millî Eğitim Koordinatörü, Okul Müdürü, Uygulama Okulu Koordinatörü, Uygulama Öğretmeni, Uygulama Öğretim Elemanı ve Öğretmen Adayı temsilcileri oluşturmuştur. Değerlendirme toplantısına katılan görevlilerin okul türlerine ve görev alanlarına göre dağılımı, Tablo 1, 2 'de yer almaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama oran olarak 1998-1999 Öğretim yılı güz yarıyılında Fakülte-Okul İşbirliği Projesinde görev alan taraflar için geliştirilmiş anket formu kullanılmıştır. Anket formunda kişisel bilgiler, Okul Deneyimi- I , Okul Deneyimi- II, Alan/İlköğretim Öğretmenliği Uygulaması derslerine ilişkin çoktan seçmeli, likert tipi, derecelmeli, kapalı uçlu ve açık uçlu 30 madde yer almaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde, SPSS 5.01 paket programı kullanılmıştır. Madde frekans dağılımları elde edilmiş, değişik bireylerle (gruplarca) belirtilen görüşler arasındaki farklılaşmalar ve çapraz ilişkiler ki-kare yoluyla analiz edilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu araştırmada elde edilen bulgular ve yorumları tablolarla birlikte aşağıda yer almaktadır.

TABLO . I

FAKÜLTE-OKUL İŞBİRLİĞİ PROGRAMINA KATILAN TARAFLARIN OKUL TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

Okul Türü	Frekans F	Yüzde %
İlköğretim Okulu	134	42.0
Genel Lise	81	25.4
Anadolu Lisesi	41	12.9
Özel Lise	15	4.7
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	1	0.003
Mesleki ve Teknik Liseler	20	6.2
Buca Eğitim Fakültesi	27	8.5
Toplam	319	99.73

Tablo . 1 Fakülte - Okul İşbirliği Programına katılan tarafların okul türlerine göre dağılımını vermektedir. Bu durumda ilköğretim okullarından katılan okul müdürleri, uygulama okulu koordinatörleri ve uygulama öğretmenleri 0.42 gibi yarıya yakın bir oranla tarafların çoğunluğunu oluşturmaktadır. Genel liselerden katılan okul müdürleri, uygulama okulu koordinatörleri, uygulama okulu öğretmenleri 0.25'lik bir oranla ilköğretim okullarını izlemektedir. Anadolu liselerinden gelen katılımcıların oranı ise 0.13 düzeyindedir. Buca Eğitim Fakültesi'nden katılan üniversite, uygulama okulu koordinatörleri ve üniversite uygulama öğretim elemanlarının oranı 0.09 olup, Mesleki ve Teknik Liselerden gelenlerin oranı 0.06, Özel Liselerden gelen katılımcıların oranı 0.05'dir. En düşük oran 0.003 ile Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki katılımcılar arasında görülmekte olup, ilköğretim okulları ve genel liselerde görevli olan okul müdürleri, uygulama koordinatörleri ve uygulama öğretmenlerinin en yüksek katılıma sahip grup olduğu gözlenmektedir. Bu durum, bu kesimin sayısal fazlalığının yanı sıra, fakülte -okul işbirliği sürecine katkıda daha duyarlı olduklarını da akla getirmektedir.

TABLO . 2

FAKÜLTE-OKUL İŞBİRLİĞİ PROGRAMINA KATILAN TARAFLARIN GÖREV VE SORUMLULUKLARINA GÖRE DAĞILIM

Görev Türü	Frekans F	Yüzde %
İlçe Milli Eğitim Koordinatörü	2	0.06
Okul Müdürü	3	0.09
Uygulama Okulu Koordinatörü	53	16.6
Uygulama Öğretmeni	242	75.9
Uygulama Öğretim Elemanı	15	4.7
Öğrenci	2	0.06
Diğer	2	0.06
Toplam	319	100.0

Tablo. 2 İşbirliği Programı'na katılan tarafların 0.76 gibi büyük bir çoğunluğunu uygulama öğretmenlerinin oluşturduğunu göstermektedir. Uygulama koordinatörlerinin oranı ise 0.17 olup, bunu 0.05 lik oranla fakülte uygulama öğretim elemanları izlemektedir.

Uygulama öğretmenleri ve koordinatörlerinin toplam oranının 0.93 gibi katılımcıların tamamına yakın bir kısmını oluşturduğu gözlenmekte, görev ve sorumluluk alan tarafların daha çok İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı elemanları olduğu anlaşılmaktadır.

İşbirliği Programı'ndaki uygulama öğretmenleri ve uygulama koordinatörlerinin rehberlik rollerini benimseyen, öğretmen yetiştirmeye katkı sağlayacak görev ve sorumluluklarının farkında bireyler olduğu söylenebilir.

Bu durum uygulamanın Millî Eğitim tarafının işleyişte görev ve sorumluluklarının bilincinde ve işbirliğine yatkın bir tavır sergilediğini göstermektedir. Buna karşılık fakülte tarafının 0.05 gibi bir katılım sağlaması aynı ölçütler açısından düşündürücüdür.

TABLO . 3

FAKÜLTE-OKUL İŞBİRLİĞİ PROGRAMINA KATILAN TARAFLARIN OKUL DENEYİMİ –I DERSİNDE REHBERLİK YAPMAKTA ZORLANDIKLARI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

	I. DERECE		II. DERECE		III. DERECE	
	Frekans f	Yüzde %	Frekans f	Yüzde %	Frekans f	Yüzde %
Dönem Sonu Değerlendirmesi	42	13.2	----	----	----	----
Okuldaki Araç ve Yazılı Kaynaklar	42	13.2	----	----	----	----
Okul ve Toplum	----	----	36	11.3	----	----
Öğrencinin Bir Günü	----	----	----	----	25	7.8

Tablo . 3 İşbirliği programında görev ve sorumlulukları paylaşan tarafların Okul Deneyimi I dersinde rehberlik yapmakta zorlandıkları üç etkinliği göstermektedir. Tarafların 0.13'ü en çok zorlandıkları etkinliğin Dönem Sonu Değerlendirmesi etkinliği ile Okuldaki Araç ve Yazılı kaynaklarla ilgili etkinliklerin olduğu görüşündedirler. Bu etkinlikleri ikinci derecede Okul ve toplum konusundaki etkinlik izlemekte ve 0.11 arasındaki bir kesim bu görüşü paylaşmaktadır. 0.08 arasında bir grup ise "Öğrencinin Bir Günü" konulu etkinliğe rehberlik etmekte üçüncü derecede zorlandıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bu durumda rehberlik yapmakta en çok zorlanılan etkinliklerin "Okul Deneyimi I" etkinliklerinin kapsayan Dönem Sonu Değerlendirmesi ve okulda ve okulun içindeki çeşitli bölümlerde bulunan öğretme ve öğrenme "Araç- Gereçleri ve Yazılı Kaynakların Belirlenmesi" etkinliği olduğu ortaya çıkmaktadır.

TABLO .4

TARAFLARIN DERSLERİN GÖZLENMESİNDE KULLANILAN DERS GÖZLEM FORMLARININ YETERİNCE İŞLEVSEL OLUP OLMADIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

	Frekans F	Yüzde %
Evet	191	59.9
Kısmen	110	34.5
Hayır	18	5.6
Toplam	319	100.0

Tablo . 4 İşbirliği Programındaki tarafların derslerin gözlenmesinde kullanılan ders gözlem formlarının yeterince işlevsel olup olmadığına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Tarafların 0.60 gibi yarıdan fazlası ders gözlem formlarının işlevsel olduğu, 0.35'i ise yeterince işlevsel olmadığı görüşündedirler. 0.06'sı ise ders gözlem formlarının yeterince işlevsel olmadığı görüşündedirler.

Ders gözlem formlarının tamamen ve kısmen işlevsel olduğu görüşünde olanların toplamının ise 0.95 gibi çok büyük bir oranda olduğu gözönüne alındığında ders gözlem formlarının öğretmen yeterliliklerinin gözlenebilir olanlarını büyük bir oranda içerdiği, gözlem yapmada kullanışlı olduğu söylenebilir.

TABLO .5

TARAFLARIN OKUL DENEYİMİ - I ETKİNLİKLERİNDE ÖĞRETMEN ADAYININ DEĞERLENDİRİLMESİNDEKİ ÖLÇÜTLER HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLUP OLMADIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

	Frekans F	Yüzde %
Evet	190	59.5
Kısmen	100	31.3
Hayır	29	9.2
Toplam	319	100.0

Tablo.5 tarafların Okul Deneyimi-I etkinliklerin de, öğretmen adayının değerlendirilmesindeki ölçütler hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarına ilişkin görüşleri ortaya koymaktadır. 0.60'lık bir kesim öğretmen adayının değerlendirilmesindeki öğretmen yeterlilikleri konusunda bilgi sahibi olduklarını 0.30'u kısmen bilgi sahibi olduklarını, 0.09'u ise hiç bilgi sahibi olmadıkları görüşündedirler.

Öğretmen adayının değerlendirilmesindeki ölçütler hakkında kısmen bilgi sahibi olanlarla olmayanların toplam oranının 0.40 olduğu gözönüne alındığında değerlendirme ölçütlerinin grubun önemli bir kısmı tarafından bütünüyle kavranamadığı ve uygulanamadığı anlaşılmaktadır.

TABLO . 6

ALAN / İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLİĞİ UYGULAMA ÇALIŞMALARINDA ÖĞRETMEN ADAYLARINDA EKSİK VE YETERSİZ BULUNAN NİTELİKLERE İLİŞKİN TARAFLARIN GÖRÜŞLERİ

Dersin Türü	I. DERECE		II. DERECE		III. DERECE	
	Frekans f	Yüzde %	Frekans f	Yüzde %	Frekans f	Yüzde %
Sınıf Yönetimi	62	19.4	----	----	----	----
Dersi Planlama	----	----	49	15.4	----	----
İletişim	----	----	----	----	42	13.2

Tablo . 6 Alan/İlköğretim Öğretmenliği Uygulama çalışmalarında öğretmen adaylarında eksik ve yetersiz bulunan en önemli üç niteliği göstermektedir. Tarafların 0.19'u öğretmen adaylarında en çok "Sınıf Yönetimi"ne ilişkin becerileri eksik ve yetersiz bulurken, 0.15'i de Dersi Planlama Becerilerindeki eksiklik ve yetersizlikleri ikinci sırada yer vermişlerdir. Bununla birlikte 0.13'lük bir kesim de "İletişim Becerileri"ndeki eksiklik ve yetersizlikleri üçüncü sırada derecelyerek belirtmişlerdir.

Bu durumda öğretmen adaylarında gözlenen en önemli eksiklik ve yetersizliğin Sınıf Yönetimi konusundaki niteliklerde gözlemlendiği düşünülebilir.

TABLO . 7

TARAFLARIN ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALTERNATİF YÖNTEMLERİ KULLANMADA YETERLİ OLUP OLMADIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

	Frekans F	Yüzde %
Evet	88	27.6
Kısmen	184	57.7
Hayır	47	14.7
Toplam	319	100.0

Tablo . 7'de öğretmen adaylarının alternatif öğrenme yöntemlerini kullanmada yeterli olup olmadıklarına ilişkin tarafların görüşleri yer almaktadır. 0.60 oranında yarıdan fazla bir kesim öğretmen adaylarının alternatif öğrenme yöntemlerini kullanmada kısmen yeterli oldukları, 0.30'u tamamen yeterli oldukları 0.15'i ise yeterli olmadıkları yönünde görüş bildirmektedirler. Taraflardan, öğretmen adaylarının alternatif yöntemleri kullanmada kısmen ve tamamen yetersiz olduğu görüşünde olanların toplam oranı ise 0.73'dir. Bu durumda öğretmen adaylarının bu konudaki eksikliklerinin nedenleri taraflarca görüşülerek kolaylıklar ve uygun ortamlar sağlanmalıdır.

TABLO . 8
TARAFLARIN FAKÜLTE-OKUL İŞBİRLİĞİNDE İLETİŞİMİN YETERLİ OLUP OLMADIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

	Frekans F	Yüzde %
Evet	78	24.5
Kısmen	108	33.8
Hayır	133	41.7
Toplam	319	100.0

Tablo . 8 Fakülte-Okul İşbirliği Programı'nda araştırmaya katılan tarafların arasındaki karşılıklı iletişimin yeterli olup olmadığına ilişkin görüşleri yansıtmaktadır. İletişimin yetersiz olduğu görüşünde olanların oranı 0.42 iken kısmen yeterli olduğu görüşünde olanların oranı 0.34, yeterli olduğu görüşünde olanların oranı ise 0.25'tir.

İletişim yeterli ve kısmen yeterli olduğu görüşünde olanların toplamı 0.59 gibi yandan fazla oranda iken, bu görüşte olmayanların oranı ile karşılaştırıldığında daha fazla iletişim ve etkileşime gereksinim olduğu söylenebilir.

Tarafların herhangi bir branştan olup olmama durumları ile işbirliğinde iletişimin yeterli olup olmadığı görüşünde olanların arasında yapılan ki-kare analizinde anlamlı fark görülmemektedir.

$$(Sd= 36, P < 0.05, x^2 = 50.87)$$

TABLO . 9
TARAFLARIN FAKÜLTE-OKUL UYGULAMA İŞBİRLİĞİNDE GÖREV VE SORUMLULUKLARIN DENGELİ DAĞITILIP DAĞITILMADIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

	Frekans F	Yüzde %
Evet	98	30.8
Kısmen	129	40.4
Hayır	92	28.8
Toplam	319	100.0

Tablo . 9'da Fakülte-Okul İşbirliği Programı'nda araştırmaya katılan tarafların görev ve sorumluluklarının taraflara dengeli dağıtılıp dağıtılmadığına ilişkin görüşler bulunmaktadır. Görev ve sorumlulukların taraflara kısmen dengeli dağıtıldığı görüşünde olanların oranı 0.40, dengeli bir şekilde dağıtıldığı görüşünde olanların oranı 0.31, dengeli bir şekilde dağıtılmadığı görüşünde olanları oranı ise 0.29'dur.

Tarafların işbirliği sürecinde görev ve sorumluluklarını kavrayarak ve ortak bir anlayış içinde paylaşarak sürdürmeleri, önem taşıdığından görev ve sorumlulukların kısmen dengeli dağıtıldığı ve dengesiz dağıtıldığı görüşünde olanların oranının 0.69 olması dikkat çekicidir.

TABLO . 10**TARAFLARIN FAKÜLTE-OKUL İŞBİRLİĞİ KONUSUNDA YENİ BİR SEMİNERE GEREKSİNİM DUYUP DUYMADIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

	Frekans F	Yüzde %
Evet	141	44.2
Kısmen	52	16.3
Hayır	126	39.5
Toplam	319	100.0

Tablo . 10'da tarafların Fakülte-Okul İşbirliği konusunda yeni bir seminere gereksinim duyup duymadıklarına ilişkin görüşler yer almaktadır. Yeni bir seminere gereksinim duyanların oranı 0.44, iken gereksinim duymayanların oranı 0.40, yeni bir seminere kısmen gereksinim duyanların oranı ise 0.16'dır.

Yeni bir seminere gereksinim duyanların ve kısmen gereksinim duyanların toplam oranı 0.56 olarak ortaya çıkmakta olup, programın işleyişi, kurumların ve bireylerin görev ve sorumlulukları ve yeterlilikleri konusunda yeniden bilgi alışverişine gereksinim duydukları söylenebilir.

TABLO . 11**TARAFLARIN OKUL DENEYİMİ VE UYGULAMA ÇALIŞMALARININ MESLEKİ AÇIDAN KENDİLERİNE KATKIDA BULUNUP BULUNMADIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

	Frekans F	Yüzde %
Evet	140	43.9
Kısmen	101	31.6
Hayır	78	24.5
Toplam	319	100.0

Tablo . 11 Okul Deneyimi ve Uygulama çalışmalarının taraflara mesleki açıdan katkıda bulunup bulunmadıklarına ilişkin görüşleri yansıtmaktadır. Araştırmaya katılan tarafların 0.44'ü bu derslerin mesleki bilgi ve deneyimlerine katkıda bulunduğunu 0.32'si ise kısmen katkıda bulunduğunu ifade etmektedirler. 0.25'i ise hiç katkıda bulunmadığı görüşündedirler.

Okul Deneyimi ve Uygulama Çalışmalarının katkıda bulunduğu ve kısmen katkıda bulunduğu görüşünde olanların toplam oranı ise 0.72 gibi büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır.

Bu nedenle sözkonusu programın çok boyutlu olarak işleyip, taraflara mesleki katkılar sağladığı söylenebilir.

Tarafların işbirliği programında görev almaktan memnun olup olmama durumları ile, programın mesleki açıdan kendilerine katkıda bulunup bulunmadığı görüşünde olanları arasında anlamlı görüş farklılığı oluşmamaktadır.

$$(Sd= 6, P < 0.0004, \chi^2 = 30.18)$$

Taraflar açık uçlu sorulara verilen yanıtlarda daha çok

- İşbirliğinin daha etkili yürütülmesi için fakülte öğretim elemanlarının uygulama okullarına daha düzenli ve sık gelmesi,
- Öğretmen adaylarının branşları ön plana alınarak (özellikle eğitim bilimleri anabilim dalı öğrencileri için) daha dikkatli bir yerleştirmenin gerçekleştirilmesi,
- Öğretmen adayının dosyasında bulunması gereken yasa, yönetmelik ve kuralların en son şekillerinin yer alması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi-İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Fakülte- Okul İşbirliği Projesi çerçevesinde 1998-1999 Öğretim Yılı Güz Yarıyılı değerlendirme Toplantısı 06. Ocak 1999 tarihinde, Buca Eğitim Fakültesi Konferans Salonunda İlçe Milli Eğitim Koordinatörleri, Okul Müdürleri, Uygulama Okulu Koordinatörleri, Uygulama Öğretmenleri, Uygulama Öğretim Elemanları ve fakültenin her anabilim dalından katılan öğretmen adayı temsilcilerinden oluşan 319 kişilik bir örnekleme gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular ve yorumları sonucunda aşağıdaki vargılara ulaşılmıştır.

Fakülte-Okul İşbirliği Programına katılan tarafların çoğunluğu İlköğretim Okulunda görev alan uygulama koordinatörleri, uygulama öğretmenleri oluşturmakta ve değerlendirme toplantısına katılan taraflar en az 10 ve daha üstü mesleki deneyime sahiptirler. Bu nedenle katılımcıların mesleki sorunlarının farkında olan deneyimli, öğretmen yetiştirmede katkı sağlayabilecek nitelikte öğretmenler olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin branşlara göre dağılımında en çok yığılma sınıf öğretmenliği branşında görülmekte ve diğer branşlar heterojen bir dağılım göstermektedir. Değerlendirme toplantısına katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunu öğretmen adayına uygulama okullarında rehberlik eden uygulama öğretmenleri oluşturmakta güz yarıyılında fakülte öğretim programında yer alan Okul Deneyimi – I ve Alan / İlköğretim Öğretmenliği Uygulama derslerine rehberlik etmektedirler.

Fakülte-Okul İşbirliği programına katılan sözkonsu tarafların büyük çoğunluğu bu programa katkıda bulunabildiğine ve etkin bir biçimde programı uygulayabildiğine inanmaktadırlar.

Taraflar, Milli Eğitim Müdürlüğünün işbirliği çerçevesinde gereksinim duyulan alanlarda ve nitelikte uygulama okulları belirleyerek, öğretmen adayına öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazanmasında rehberlik ve danışmanlık yapabilecek sınıf ve ders öğretmenlerini seçerek programın amaçlarına uygun bir düzeltme gerçekleştirildiğini düşünmektedirler. Okul Deneyimi I ve II dersleri öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğini tanımalarında temel oluşturacak nitelikte olup, taraflar görev ve sorumluluklarını programın sağlıklı işlemesi ve amaçlarının gerçekleşmesi yönünde yerine getirmektedirler. Bununla birlikte öğretmen adaylarına rehberlik yapmakta en çok zorlanılan Okul Deneyimi- I etkinliklerinden “Dönem Sonu Değerlendirmesi” ve “Okuldaki Araç-Gereç Yazılı Kaynaklar”a ilişkin etkinlikler ile “Okul ve Toplum”, ve “Öğrencinin Bir Günü” başlıklı etkinliklerdir. Bu etkinlikler bir dönemi, okulu ve sınıf ortamında bulunduğu topluma da bütün öğeleri ile birlikte hem bir bütün hem de alt öğeleri olarak incelemeleri gerektiğinden tarafların zorlandıkları etkinlikler olabilir.

Öğretmen adayının gelişiminin izlenmesinde kullanılan ders gözlem formunun işlevsel olduğu, öğretmen adaylarının eksikleri hataları ve yetersizlikleri hakkında dönüt verebilecek şekilde yapılandırıldığı görüşü egemendir. Benzer biçimde öğretmenlik uygulaması değerlendirme formunun

çeşitli konu alanlarına uygulanabilecek ve kullanılabilir nitelikte olduğu belirtilmektedir. Ancak öğretmen adayının değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütlerin fakülte-okul işbirliği taraflarınca yeterince algılanmadığı ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adayının fakültede kazanmış olduğu bilgi ve becerileri okul ortamında deneyip geliştirebilecekleri bir ders olup, Milli Eğitim Müdürlüğüne fakülte görevlileri işbirliği programının amaçlarını gerçekleştirecek yeterli rehberliği ve danışmanlığı yapmaktadırlar.

Bununla birlikte öğretmen adaylarında sınıf yönetimi, dersi planlama ve iletişim becerilerinde bazı eksiklikler gözlenmekte öğretmenlik deneyimlerini kazandırmak ve geliştirmek için daha fazla ders saatine gereksinim duyulmaktadır.

Öğretmen adayları uygulama okullarında geleneksel yöntem ve tekniklerle birlikte alternatif öğrenme-öğretme, yöntem ve tekniklerini yeterince kullanmamakta olup, uygulama dosyasında bulunması gerekli olan etkinlikler, değerlendirmeler, ders notları, yönerge ve yönetmelikler, ders planları mesleğe hazırlayıcı niteliktedir.

Fakat işbirliği programının daha da etkili olması için daha fazla iletişime gereksinim duyulmakta, görev ve sorumlulukların taraflara dengeli bir şekilde dağıtılmadığı görüşü ağırlık kazanmakta, programın aksayan yönlerinin giderilmesi yeniden düzenlenip geliştirilmesi ve işlerlik kazandırılması dönütlerin değerlendirilmesi için yeni bir seminer programına gereksinim duyulmaktadır. Okul Deneyimi ve Alan/İlköğretim Uygulaması dersleri kısmen de olsa okuldaki program üzerinde bazı aksamalara neden olmakta fakat işbirliği programı görev ve sorumlulukları olan taraflara mesleki katkıda bulunarak kendi öğretmenlik becerilerini yeniden sorgulama ve geliştirme olanağı da sağlamaktadır.

ÖNERİLER

- Fakülte-Okul İşbirliği programının etkin bir biçimde uygulanmadığı düşünülen ya da katılmak istemeyen bireylerin bu görüşlerinin altında bulunan problemler ortaya konularak önlemler alınmalı, gerekirse program dışına alınarak istekli olanlarla program yürütülmelidir.
- Fakülte-Okul işbirliği programının gerçekçi bir değerlendirmesi Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Formundaki öğretmen yeterliliklerine bakılarak da yapılabilir.
- Bunun için fakülte bazında bütün anabilim dallarındaki uygulamaya katılan öğrencilerin değerlendirme formlarında gösterdikleri yeterlilikler ve eksiklikler meta-analiz yoluyla çözümlenmeli, anabilim dalı öğretmen programları bu etkinlikleri giderecek biçimde düzenlenmelidir.
- Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının yeterliliklerin geliştirmede eksik kaldıkları alanlar belirlenerek fakülte ve anabilim dalı düzeyinde uygulama öğretmenleri için hizmet - içi eğitim çalışmaları planlanmalıdır.
- Okul deneyimi dersinin değerlendirilmesinde kullanılan çok objektif ölçütler içeren gözlem ve değerlendirme formunun geliştirilmesi gerekmektedir.
- Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Formlarının kullanımı ve öğretmen adayında aranacak yeterlilikler konusunda tüm tarafların sistemli ve sürekli bir eğitimden geçirilmesi gerekir.

- Farklı konu alanlarındaki öğretmen adaylarının alana özgü yeterliliklerinin değerlendirilmesi için anabilim dallarındaki uygulama ve alan derslerine giren öğretim elemanları ortak bir değerlendirme formu geliştirerek diğer değerlendirme formlarıyla birlikte kullanabilmelidir.
- Öğretmen adaylarının uygulama dosyasında bulunması gerekli mesleğe genel olarak hazırlayıcı belgelerin yanında alana özgü olması gereken dökümanlar anabilim dalları tarafından saptanarak ortak bir standart oluşturulmalıdır.
- Taraflar arasındaki iletişim yetersizliği görev ve sorumlulukların yerine getirilmesindeki dengeyi de bozduğundan işbirliği engellenmektedir. Bu durumda il ve ilçe düzeyinde anabilim dalları tarafından iletişimi artırıcı ve dönüt verici nitelikte seminerler düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

Alkan, C. (1987) Öğretmenlik Uygulamaları El Kitabı. Yargıçoğlu Matbaası, Ankara

Hacıoğlu, F. ; Alkan, C. (1997) Öğretmenlik Uygulamaları: Öğretim Teknolojisi. Alkım Yayınevi, İstanbul.

Ünal, S. (1991) Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinin ve Uygulama Okullarının Öğretmenlik Uygulaması Yönünden Değerlendirilmesi, İzmir I. Eğitim Kongresi Bildirileri, s.648-645, DEÜ Yay., İzmir.

YÖK/Dünya Bankası (1998) Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzu, Öğretmen Eğitimi Dizisi, Ankara.